

HET TOEKENNEN VAN FACILITEITEN

T.B.V. ONDERWIJS, TOETSEN EN EXAMENS
VMBO

INHOUD

Inleiding	3
Faciliteiten tijdens het eindexamen	4
Faciliteiten die geboden mogen worden tijdens het eindexamen	4
Faciliteiten bij toetsen, instellingsexamens en de VAS¹	6
Algemeen	6
Dyscalculie	7
Dyslexie	7
Bevorderende factoren in de klas	8
Stroomschema 1: Hoe te handelen wanneer de diagnose bekend is?	9
Stroomschema 2: Hoe te handelen wanneer de diagnose og niet ondertekend is?	10
Vragen en/of klachtenregeling	11

HET TOEKENNEN VAN FACILITEITEN T.B.V. ONDERWIJS, TOETSEN EN EXAMENS

Het uitgangspunt bij het toekennen van faciliteiten is dat een toets of examen beoogt te toetsen of de student voldoet aan de exameneisen. Die exameneisen zijn bindend. Als daarop een uitzondering kan worden gemaakt, moet dat expliciet in de regelgeving zijn vermeld. De wijze van examinering kan er echter toe leiden dat een student een belemmering ondervindt bij het laten zien dat hij aan de exameneisen voldoet. Die belemmering kan (moet) worden weggenomen. Dit kan door extra hulpmiddelen of door aanpassingen in het examen zelf, maar met inachtneming van de exameneisen. Hieronder staat beschreven welke faciliteiten kunnen worden toegekend tijdens het eindexamen en welke faciliteiten kunnen worden toegekend gedurende het onderwijs in bij instellingstoetsen en de VAS.

FACILITEITEN TIJDENS HET EINDEXAMEN

Er mogen enkel bepaalde faciliteiten geboden worden tijdens het eindexamen, wanneer leerlingen beschikken over de juiste deskundigheidsverklaring eventueel in combinatie met goedkeuring van het bevoegd gezag. Tevens moet de inspectie op de hoogte zijn van het gebruik van de faciliteiten. Daarnaast moet de leerling in de periode voor het eindexamen al gebruik gemaakt hebben van de faciliteiten. Men mag bijvoorbeeld niet twee weken voor het eindexamen beslissen een leerling met dyslexie recht te geven op extra tijd, terwijl deze daar nooit eerder gebruik van heeft gemaakt. In de richtlijnen van de overheid staat geen specifieke periode omschreven. SintLucas hanteert daarom de regel dat faciliteiten vanaf het begin van leerjaar 4 aangeboden moeten worden om recht te hebben op faciliteiten tijdens het eindexamen. Er kan op hoge uitzondering casusafhankelijk afgeweken worden van deze regel in overleg met het ondersteuningsteam en bij goedkeuring van het bevoegd gezag. Tenslotte mogen de faciliteiten alleen geboden worden wanneer de wijze van examinering ertoe leidt dat een leerling een belemmering ondervindt bij het laten zien dat hij aan de exameneisen voldoet. Die belemmering kan dan worden weggenomen met behulp van faciliteiten.

Faciliteiten die geboden mogen worden tijdens het eindexamen

- Tijdsverlenging.
- Auditieve ondersteuning voor leerlingen met een dyslexieverklaring.
- De standaard rekenkaart is een echte rekenhulp en is niet meer dan "georganiseerd" klad- of uitwerkpapier. Deze kaart mag door iedereen worden gebruikt die de ER(ernstige rekenproblemen)-toets maakt en door kandidaten met een dyscalculieverklaring en bij de gewone rekentoets en bij de centrale examens.
- Leesliniaal of loep.
- De computer als schrijfgerei (voor zowel leerlingen met als zonder deskundigheidsverklaring).
- Examenspreiding binnen de mogelijkheden van de tijdvakken bij langdurig zieke leerlingen.
- Dispensatie. De enige vrijstellingsmogelijkheid betreft lichamelijke oefening voor kandidaten met een fysieke beperking.
- Logistieke aanpassingen. De inspectie is gesprekspartner van de school als het gaat om logistieke aanpassingen. Noodzakelijke examinering thuis of in een ziekenhuis, het centraal examen op goede gronden in een andere school, quarantaine-oplossingen met een iets afwijkend tijdschema en dergelijke tasten het examen niet aan, maar vergen wel goede controle en afspraken over levering en afnamecondities. In zo'n geval is overleg met en toestemming van de inspectie essentieel en dit moet bij DUO (*Dienst Uitvoering Onderwijs van het ministerie van OCW*) gemeld worden.
- Voor de beoordeling van spelling gelden voor alle kandidaten dezelfde regels. Er is dus geen sprake van een verminderde aftrek voor dyslectische kandidaten of van het niet-meetellen van 'typische dyslexiefouten'. In beginsel geldt dit ook voor het schoolexamen. Daarbij is het wel van belang dat er in het schoolexamen, net als in het centraal examen, geen beoordelingssystematiek wordt toegepast waardoor het slechte spellen wél een belemmering wordt. Bij schrijfofdrachten moet de kandidaat in staat worden gesteld om ook te laten zien wat hij wél kan en om daarop te scoren. Een systeem waarbij voor elke spelfout een half punt wordt afgetrokken, voldoet niet aan die eis.
- De directeur mag kandidaten met een dyslexieverklaring toestaan om de spellingcontrole te gebruiken bij de schrijfofdracht in de digitale CE's Nederlands.

FACILITEITEN TIJDENS HET EINDEEXAMEN

In alle gevallen dient de school elke aanpassing van de wijze van examinering te melden bij de inspectie. De regeling geeft tevens aan dat de school zich tot het CvTE (beperking@hetcvte.nl) dient te wenden wanneer men van de standaard aanpassingen, zoals beschreven in de brochure 'Kandidaten met een beperking: Centrale examens en rekentoets VO 2017', wil afwijken. Vooral bij een combinatie van beperkingen kan het standaard aanbod inadequaaf zijn. Wanneer het CvTE hier toestemming voor verleent, dient de inspectie wederom op de hoogte te worden gebracht.

FACILITEITEN BIJ TOETSEN, INSTELLINGSEXAMENS EN DE VAS¹

ALGEMEEN:

1. Tijdsverlenging.

- De leerling heeft recht op 20% extra tijd bij toetsen, overhoringen en examens met een maximum van een half uur. Het is ook mogelijk de toets in te korten voor leerlingen die recht hebben op tijdsverlening, zodat het voor hen haalbaar is binnen de gestelde tijd klaar te zijn met hun toets.

2. Auditieve ondersteuning.

- Leerling mag overhoringen, toetsen en examens maken met behulp van auditieve ondersteuning. SintLucas maakt hiervoor gebruik van het programma SPRINT. Leerling is zelf verantwoordelijk voor het aanschaffen van een laptop inclusief oortjes tijdens toetsmomenten. De afname van de VAS-toetsen vormen hierop een uitzondering. In dit geval verzorgt SintLucas voor de computer/laptop.
- In overeenstemming met de docent bestaat de mogelijkheid tot mondeling toetsen.
- Leerling maakt gebruik van het gesproken boek.
- Leerling mag docent vragen woorden op de toets, overhoring of het schoolexamen voor te lezen.

3. Time-out.

- Leerling mag in overeenstemming met de docent een (gelimiteerde) pauze nemen tijdens de les. Het is per leerling en vak afhankelijk hoe deze time-out eruit moet zien. Voor de ene leerling kan een pauze van 5 minuten tijdens de gymles uitkomst bieden, voor de ander helpt het om tijdens een (theorie)vak even de mogelijkheid tot wandelen te hebben. Maak hierover duidelijke afspraken met de leerling en mentor en leg deze vast in Magister.

4. Toets apart maken.

- Leerling maakt de toets op de gang, in een aparte ruimte of vooraan in de klas waar hij/zij niet gestoord wordt door andere leerlingen.

5. Laptopgebruik.

- Leerling mag tijdens de les gebruik maken van een laptop. Leerling is zelf verantwoordelijk voor de aanschaf van de laptop.

6. Ondersteunende hulpmiddelen.

- Muziek luisteren tijdens het zelfstandig werken. Om de concentratie te bevorderen mag de leerling tijdens het zelfstandig werken oortjes met muziek op in hebben. Leerling is zelf verantwoordelijk voor de aanschaf hiervan.
- Tangle. Om de concentratie te bevorderen mag de leerling gebruik maken van een tangle tijdens de les. Leerling is zelf verantwoordelijk voor de aanschaf hiervan.
- Over-ear koptelefoon. Om de concentratie te bevorderen mag de leerling tijdens het zelfstandig werken gebruik maken van een over-ear koptelefoon. Leerling is zelf verantwoordelijk voor de aanschaf hiervan.

¹ Niet alle genoemde faciliteiten kunnen worden gehanteerd bij de afname van de VAS. Dit hangt samen met de wijze van examinering. Maak voorafgaand afspraken m.b.t. de toe te kennen faciliteiten tijdens de afname.

FACILITEITEN BIJ TOETSEN, INSTELLINGSEXAMENS EN DE VAS¹

DYSCALCULIE:

1. Inzet van hulpmiddelen.

- **Rekenmachine.**

Leerling mag in overeenstemming met de docent gebruik maken van een rekenmachine (niet grafisch) tijdens toetsen en overhoringen bij de exacte vakken (Wiskunde, Natuur-Scheikunde, Economie).

Dit is bij het centraal eindexamen wiskunde voor alle kandidaten toegestaan.

Bij de standaard rekentoets is de rekenmachine niet toegestaan, ook niet met een dyscalculieverklaring (behalve bij de opgaven waarbij iedereen een rekenmachine mag gebruiken, de rekenmachine zit dan in het programma ingebouwd).

Bij de ER-toets kan bij elke opgave de rekenmachine worden gebruikt. Dat kan de rekenmachine zijn die in het digitale examenprogramma is ingebouwd of een eigen rekenmachine mag ook. Een grafische rekenmachine is niet toegestaan.

Bij de VAS-toetsen mogen leerlingen met een dyscalculieverklaring hun rekenmachine gebruiken.

- **Rekenkaarten.**

Leerling mag in overeenstemming met de docent gebruik maken van rekenkaarten bij de (toetsen en overhoringen van) de exacte vakken (Wiskunde, Natuur-Scheikunde, Economie).

De standaard rekenkaart is een echte rekenhulp en is de facto niet meer dan "georganiseerd" klad- of uitwerkpapier. Deze kaart mag door iedereen worden gebruikt die de ER-toets maakt. Kandidaten met een dyscalculieverklaring mogen deze kaart óók bij de gewone rekentoets en bij de centrale examens gebruiken. De aanvullende rekenkaart bevat inhoudelijke informatie onder andere over het metrieke stelsel. Deze mag uitsluitend bij de ER-toets worden gebruikt. Dus niet bij de gewone rekentoets of bij centrale examens. Zelfs niet als de kandidaat een dyscalculieverklaring heeft.

DYSLEXIE:

1. **Spelling;** Wanneer spelling niet het onderdeel van toetsen is, kan ervoor gekozen worden *spelfouten niet mee te laten tellen* voor de beoordeling van een toets of overhoring. Bij toetsen/overhoringen waar spelling specifiek het getoetste onderdeel is, tellen spelfouten wel mee en/of geldt *een aangepaste normering*. Deze faciliteit mag enkel gegeven worden tot en met de schoolexamens. Het is niet mogelijk deze faciliteit te gebruiken tijdens het centraal eindexamen.
2. **Vergoot lettertype;** Toetsen zijn standaard in het lettertype Verdanda 12. Zo wordt het centrale eindexamens aangeboden worden. Voor overhoringen, toetsen en schoolexamens kan ervoor gekozen worden een groter lettertype te gebruiken (Verdanda 18).
3. **Digitale woordenboek;** Leerling mag tijdens overhoringen, toetsen en schoolexamens gebruik maken van het digitale woordenboek. Tijdens het centraal eindexamen is dit niet toegestaan.
4. **Leesliniaal of loep.**

FACILITEITEN BIJ TOETSEN, INSTELLINGSEXAMENS EN DE VAS¹

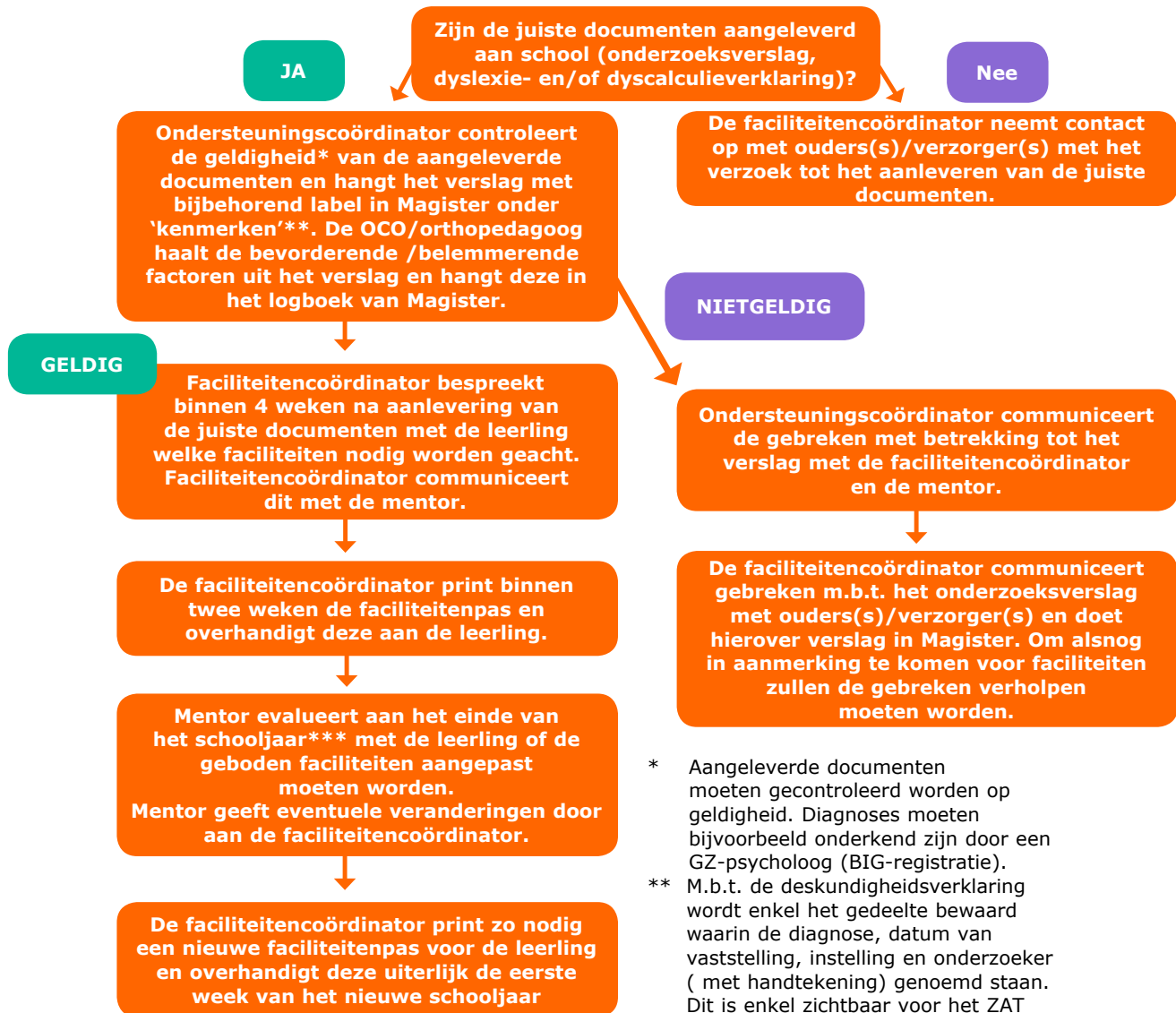
BEVORDERENDE FACTOREN IN DE KLAS:

Tenslotte bestaan er pedagogische en didactische handvaten voor docenten om leerlingen met een (leer)probleem te kunnen ondersteunen. Deze adviezen zijn sterk casus-afhankelijk en zullen daarom niet beschreven worden in dit document. De adviezen worden geformuleerd door de orthopedagoog op basis van het onderzoeksverslag, observaties en/of gesprekken met de leerling en betrokkenen. Een voorbeeld kan zijn het advies om met een leerling, die moeite heeft bij de les te blijven, een weksignaal af te spreken.

FACILITEITEN BIJ TOETSEN, INSTELLINGSEXAMENS EN DE VAS¹

Stroomschema 1: Hoe te handelen wanneer de diagnose bekend is?

- * Aangeleverde documenten moeten gecontroleerd worden op geldigheid. Diagnoses moeten bijvoorbeeld onderkend zijn door een GZ-psycholoog (BIG-registratie).
- ** M.b.t. de deskundigheidsverklaring wordt enkel het gedeelte bewaard waarin de diagnose, datum van vaststelling, instelling en onderzoeker (met handtekening) genoemd staan. Dit is enkel zichtbaar voor het ZAT en de examencommissie.

*** Om in leerjaar 4 (het eindexamenjaar) in aanmerking te komen voor faciliteiten moet vastgesteld zijn dat de leerling nog steeds belemmering ondervindt aan de voorheen gestelde diagnose met een beperkte geldigheid. Om te voorkomen dat leerlingen en ouder(s)/verzorger(s) er zondermeer vanuit gaan dat de leerling recht heeft op faciliteiten wordt zowel eind leerjaar 2 als eind leerjaar 3 onderzoek verricht om te bepalen of faciliteiten noodzakelijk zijn het komende schooljaar. Op aanvraag van het bevoegd gezag dienen mentor en leerling hiervoor een vragenlijst in te vullen en de orthopedagoog zal vervolgens afhankelijk van de uitslag al dan niet een binnenschoolse deskundigheidsverklaring opstellen. Voor de rapportvergadering van periode 3 zal de orthopedagoog docenten hierover informeren tijdens de teamvergadering. De faciliteitencoördinator verstuurt op dat moment een brief naar ouder(s)/verzorger(s) ter info. Op verzoek van het bevoegd gezag zal er casusafhankelijk aan de ouder(s)/verzorger(s) gevraagd worden een vragenlijst in te vullen. De definitieve beslissing over het toekennen van faciliteiten zal genomen worden door het bevoegd gezag. Deze zal worden vastgelegd in het logboek van Magister.

FACILITEITEN BIJ TOETSEN, INSTELLINGSEXAMENS EN DE VAS¹

Stroomschema 2: Hoe te handelen wanneer de diagnose nog niet onderkend is?

* Niet voor elke diagnose is extern onderzoek vereist. Voor faciliteiten m.b.t. negatieve faalangst of een lichamelijke beperking volstaat een binnen schoolse deskundigheidsverklaring van de orthopedagoog. Deze is maximaal een jaar geldig. Voor de toekenning van faciliteiten voor leerlingen met een lichamelijke beperking is tevens een doktersverklaring vereist. Voor de toekenning van faciliteiten op basis van een DSM-diagnose is een externe deskundigheidsverklaring van een GZ-psycholoog vereist.

VRAGEN EN/OF KLACHTENREGELING

Wanneer ouder(s), verzorger(s), leerling(en) en/of docent(en) een vraag hebben met betrekking tot de uitvoering of invulling van het faciliteitenbeleid kunnen zij hun vraag mailen naar de faciliteitencoördinator, Janneke Smeets.

Zij is bereikbaar via e-mail: j.smeets@sintlucas.nl

Ben je het niet eens met de gang van zaken, met een genomen beslissing of juist het nalaten daarvan dan wil SintLucas dat dit besproken wordt met de mensen die er direct bij betrokken zijn. De klachtenregeling van SintLucas is terug te vinden op onze website.

De contactpersoon van SintLucas voor de klachtenregeling is mevrouw Karin Dekkers. Zij is bereikbaar via e-mail: k.dekkers@sintlucas.nl